

Markkinat-tiedotteessa käsitellään ajankohtaisia listayhtiön tiedonantovelvollisuuden, tilinpäätösvalvonnan, arvopaperikaupankäynnin sekä sisäpiiriasioiden tulkintoihin ja sääntelyyn liittyviä asioita sekä valvonnan havaintoja. Tiedotteen julkaisee Finanssivalvonnan Markkina- ja menettelytapavalvonta.

Tässä tiedotteessa kerromme seuraavista aiheista:

■ Ajankohtaista ESMAssa	1
■ Markkinoiden väärinkäyttöasetuksen keskeiset muutokset	2
■ Tilastotietoa esitteistä vuosilta 2013 ja 2014	5
■ IASB kehittää liitetietoja ja IAASB liitetietojen tilintarkastusta	6
■ Ruplan heikkenemisen vaikutuksia listayhtiöiden tilinpäätösraportointiin – ruplariski IFRS-valvonnan kohteena	10
■ FIN-FSA Conference 2015	14

Ajankohtaista ESMAssa

Arvopaperikeskusasetukseen liittyvä 2-tason sääntely

ESMA viimeistelee parhaillaan arvopaperikeskusasetukseen liittyviä teknisiä neuvoja komissiolle ja luonnoksia teknisiksi standardeiksi.

Markkinoiden väärinkäyttöasetukseen liittyvä 2-tason sääntely

ESMAN Market Integrity Standing Committee viimeistelee markkinoiden väärinkäyttöasetukseen liittyviä teknisiä standardeja. Teknisten standardien luonnokset toimitetaan komissiolle arviolta syyskuussa 2015.

Rahoitusvälineiden markkinat -direktiiviin ja -asetukseen liittyvä 2- ja 3-tason sääntely

ESMA viimeistelee rahoitusvälineiden markkinat direktiiviin (MiFID II) ja -asetukseen (MIFIR) liittyviä teknisiä standardeja. Teknisten standardien luonnokset toimitetaan komissiolle arviolta syyskuussa 2015.

ESMA pyytää lausuntoja MiFID II:een liittyvästä ohjeesta, joka koskee sijoituspalveluyrityksen henkilöstön osaamisen ja pätevyyden arviointia. ESMA pyytää lausuntoja 10.7.2015 mennessä.

Esitedirektiivi

ESMAN Corporate Finance Standing Committee viimeistelee esitedirektiiviin liittyviä teknisiä standardeja komissiolle. ESMA:n velvollisuudesta laatia teknisiä standardeja on säädetty niin sanotussa Omnibus II -direktiivissä.

Johdettujen tunnuslukujen esittäminen

ESMAN Corporate Reporting Standing Committee viimeistelee johdettuja tunnuslukuja (ei-IFRS tunnuslukuja) koskevien periaatteiden esittämisen ohjelunnona.

ESMAN strategia

ESMA on julkistanut strategiansa vuosille 2015–2020. Strategiassa korostuu erityisesti valvojen välisen yhteistyön ja yhdenmukaisen valvonnan edistäminen.

Äänestys suosituksia koskeva itsesääntely

ESMA pyytää lausuntoja siitä, miten äänestys suositusten laatijoita (proxy advisors) koskeva alan itsesääntely toimii käytännössä. Lausuntoja pyydetään 27.7.2015 mennessä.

Markkinoiden väärinkäyttöasetuksen keskeiset muutokset

Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetus markkinoiden väärinkäytöstä (MAR) ja direktiivi markkinoiden väärinkäytöstä määrättävistä rikosoikeudellista seuraamuksista (CSMAD) tulivat voimaan 3.7.2014. MAR ja CSMAD korvaavat markkinoiden väärinkäyttödirektiivin (MAD). MAR ja CSMAD -sääntelyllä on vaikutuksia arvopaperimarkkinalaikiin (AML) sekä Finanssivalvonnan antamiin määräyksiin ja ohjeisiin.

Markkinoiden väärinkäyttöasetukseen liittyy laaja 2-tason sääntely. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA) valmisteleekin teknisiä sääntelystandardeja muun muassa sisäpiirintiedon julkistamisen ja julkistamisen lykkäämisen teknisistä menettelytavoista, johtohenkilöiden liiketoimien ilmoittamisen ja julkistamisen muodosta ja mallista sekä sisäpiiriluetteloitten muodosta ja päivitystavasta. ESMA on jo antanut komissiolle tekniset neuvot muun muassa markkinoiden manipulaation indikaattoreista sekä johtohenkilöiden raportoitavista liiketoimista ja kaupankäynnistä suljetun ikkunan aikana. Edellä mainittu 2-tason sääntely annetaan komission asetuksina.

MAR on suoraan sovellettavaa sääntelyä. CSMAD implementoidaan osaksi kansallista sääntelyä. MAR ja CSMAD -sääntelyä aletaan soveltaa 3.7.2016.

Asetuksen soveltamisala laajenee koskemaan uusia kauppapaikkoja ja pörssin ulkopuolella tapahtuvaa rahoitusvälineiden kauppaa (Artikla 2)

MAR:n soveltamisala laajenee koskemaan säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena olevien rahoitusvälineiden lisäksi rahoitusvälineitä, joilla käydään kauppaa monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä (esimerkiksi First North Finland) tai organisoidussa kaupankäyntijärjestelmässä (OTF). Organisoitu kaupankäyntijärjestelmä on rahoitusvälineiden markkinat direktiivissä (2014/65/EU) määritelty uusi markkinapaikka. MAR soveltuu myös pörssin ulkopuolella tapahtuvaan OTC-kaupankäyntiin.

MAR:a sovelletaan myös päästöoikeuksien huutokauppaan huutokauppapaikassa, jolle on annettu säännellyn markkinan toimilupa. Toistaiseksi Suomessa ei ole päästöoikeuksien huutokauppapaikkoja.

Markkinoiden manipulaatiota koskeva kielto laajenee koskemaan viitearvoihin liittyvää toimintaa, kuten esimerkiksi viitekorkoihin ja osakeindekseihin kohdistuvaa toimintaa.

Sisäpiirintiedon käyttökieltoa ja markkinoiden manipulaatiota koskevia kieltoja sovelletaan jatkossa myös hyödykejohdannaissovimuksilla käytävään kauppaan.

Sisäpiirintiedon väärinkäyttökieltoihin vain vähäisiä muutoksia (Artikla 8)

MAR:n sisäpiirintiedon määritelmä vastaa käytännössä voimassa olevaa AML:n sisäpiirintiedon määritelmää. Sisäpiirintietoa on riittävän täsmällinen ja julkistamaton tieto, joka julkistettuna todennäköisesti vaikuttaisi arvopaperin arvoon.

Kuten aiemminkin, sisäpiirintiedon väärinkäyttökielto sisältää kaupankäynti-, neuvonta- ja ilmaisukiellot. Tämän lisäksi sisäpiirintiedon käyttökielto laajenee koskemaan toimeksiantojen muuttamista ja perumista.

Sisäpiirintiedon julkistaminen ja julkistamisen lykkääminen (Artikla 17)

MAR:n sisäpiirintiedon julkistamista koskevan säännöksen sanamuoto poikkeaa voimassa olevan AML:n säännöksen sanamuodosta. MAR edellyttää, että liikkeeseenlaskijaan välittömästi liittyvä sisäpiirintieto on julkistettava mahdollisimman pian. Voimassa oleva AML:n 6:4:n mukaan liikkeeseenlaskijan on ilman aiheutonta viivytystä julkistettava päätökset ja seikat, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan arvopaperin arvoon.

Lähtökohtaisesti MAR aikaistaa sisäpiirintiedon julkistamiskynnystä, mutta käytännössä tiedon julkistamisen lykkäysmenettelyn johdosta julkistamisen ajankohta ei välttämättä muutu merkittävästi. Tiedon julkistamisen lykkääminen tulee kuitenkin sovellettavaksi huomattavasti nykyistä useammin erityisesti liikkeeseenlaskijan päätösten osalta.

MAR mahdollistaa jatkossakin tietojen julkistamisen lykkäämisen, jos välitön julkistaminen todennäköisesti vaarantaisi liikkeeseenlaskijan oikeudet edut, ja jos julkistamisen lykkääminen ei todennäköisesti johtaisi yleisöä harhaan ja tiedon luottamuksellisuus pystytään takaamaan. MAR:n mukaan liikkeeseenlaskijalla tulee olla sisäiset prosessit lyk-

käyspäättöksen tekemiseen ja lykkäysperusteiden säilymisen seurantaan sekä valmius julkistaa tiedot tietovuototilanteessa. Tieto, jonka julkistamista on lykätty, on julkistettava mahdollisimman pian, jos tiedon luottamuksellisuutta ei pystytä enää takaamaan.

MAR edellyttää, että tieto sisäpiirintiedon julkistamisen lykkäämisestä toimitetaan valvojalle välittömästi tiedon julkistamisen jälkeen. Kansallisesti voidaan kuitenkin päättää, edellytetäänkö tässä yhteydessä toimittamaan perustelut sille, miten tiedon julkistamisen lykkäämiselle asetetut ehdot ovat täyttyneet. Ilmoitusprosessi ja ilmoituksen tietosisältö tullaan määrittelemään ESMAn teknisissä sääntelystandardeissa.

Kuvio 1 havainnollistaa MAR:n vaikutusta sisäpiirintiedon julkistamiseen esimerkiksi yrityskaupan tai sopimusneuvottelun yhteydessä.

Johtohenkilöiden liiketoimien ilmoittamiseen ja julkistamiseen muutoksia (Artikla 19)

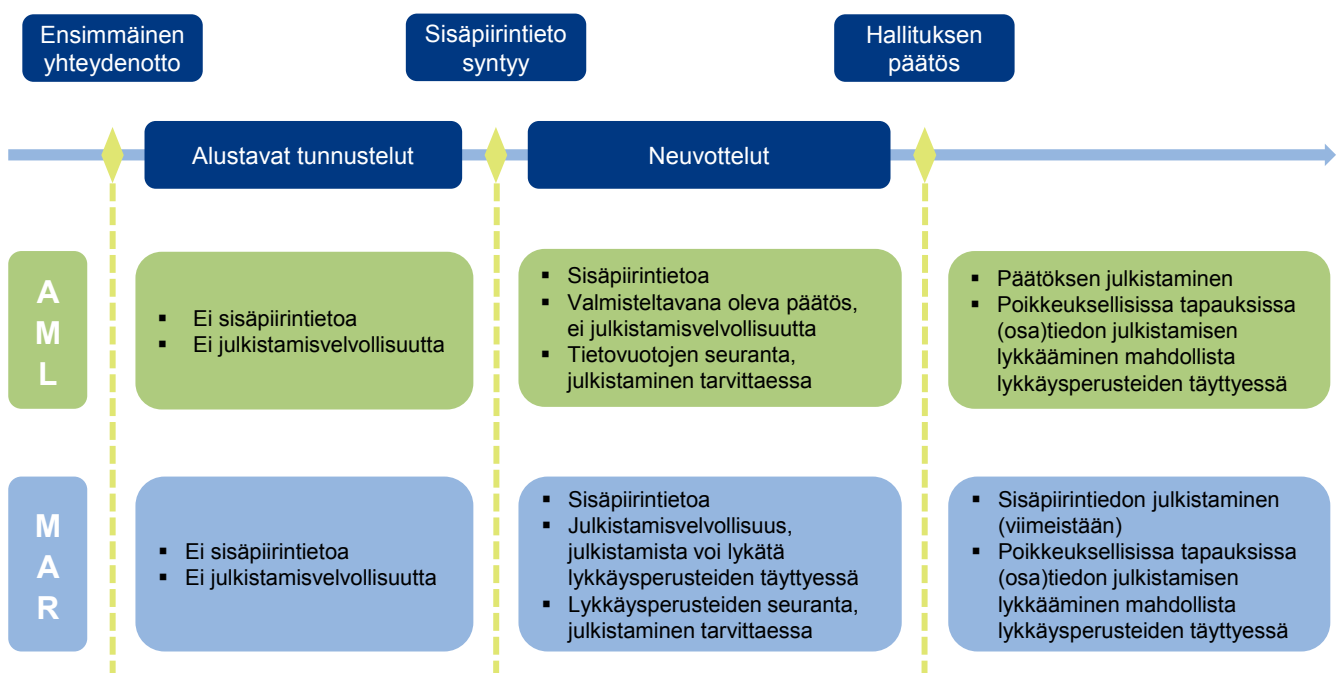
MAR tuo muutoksia liikkeeseenlaskijoiden johtohenkilöiden rahoitusvälineiden liiketoimien ilmoittamiseen, julkistamiseen

ja niiden määräaikoihin. Liiketoimien ilmoittamista koskeva seitsemän (7) päivän määräaika lyhenee kolmeen (3) työpäivään.

Jatkossa johtohenkilöt ja heidän lähipiiriinsä kuuluvat ilmoittavat liikkeeseenlaskijalle ja Finanssivalvonnalle kyseisen liikkeeseenlaskijan osakkeilla, vieraan pääoman ehtoisilla instrumenteilla (esimerkiksi joukkovelkakirjalainat), johdannaisilla ja muilla rahoitusvälineillä tekemänsä liiketoimet viimeistään kolmen (3) työpäivän kuluessa liiketoimen toteuttamisesta. Ilmoitusvelvollisuus laajenee koskemaan myös sijoitussi-donnaisiin vakuutus sopimuksiin sisältyviä liikkeeseenlaskijan rahoitusvälineitä.

Liikkeeseenlaskijan on puolestaan varmistettava, että sille ilmoitetut tiedot julkistetaan viimeistään kolmen (3) työpäivän kuluessa liiketoimesta. Julkistamisen edellytetään tapahtuvan sisäpiirintiedon julkistamista vastaavalla tavalla eli liikkeeseenlaskija julkistaa tiedot pörssitiedotteella ja tiedot toimitetaan tiedotevarastoon. Tämän lisäksi liikkeeseenlaskijan on pidettävä julkistettut tiedot saatavilla kotisivuillaan 5 vuoden ajan.

Kuvio 1 MAR:n vaikutus sisäpiirintiedon julkistamiseen

Johtotehtävissä toimivan henkilön lähipiiri määritellään MAR:n 3 artiklan 26) kohdassa. Lähipiiriin kuuluvat

- a. puoliso tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti puolisoa vastaava kumppani
- b. kansallisen lainsäädännön mukaisesti huollettavana oleva lapsi
- c. sukulainen, joka on asunut samassa taloudessa vähintään vuoden ajan kyseisen liiketoimen toteuttamisajankohtana
- d. oikeushenkilö, trust tai henkilöyhtiö, jonka johtotehtäviä hoitaa johtotehtävissä toimiva henkilö tai edellä a,b,c kohdassa tarkoitettu henkilö tai joka on tällaisen henkilön välittömässä tai välillisessä määräysvallassa tai joka on perustettu tällaisen henkilön hyväksi tai jonka taloudelliset edut ovat suuressa määrin samat kuin tällaisen henkilön taloudelliset edut.

Suljettu ikkuna (Artikla 19)

MAR asettaa liikkeeseenlaskijan johtotehtävissä toimiville osavuositarkastuksen tai vuositilinpäätöksen julkistamista edeltävälle ajalle 30 päivän suljetun ikkunan, jonka aikana kaupankäynti liikkeeseenlaskijan rahoitusvälineellä on kiellettyä. Tapauskohtaiset poikkeukset ovat kuitenkin mahdollisia. Poikkeuksista tullaan säätämään erillisessä 2-tason asetuksessa.

Sisäpiiriluetteloiden ylläpitämiseen liittyvää vastuunjakoja täsmennetty (Artikla 18)

MAR:ssa ei enää erotella pysyviä ja hankekohtaisia sisäpiiriläisiä, mutta liikkeeseenlaskija voi hankerekisterien ohella ylläpitää erillistä luetteloa myös pysyvistä sisäpiiriläisistä. MAR muuttaa myös liikkeeseenlaskijan ja sen puolesta ja lukuun toimivien sisäpiiriluetteloiden ylläpitämiseen liittyvää vastuunjakoja. Asetuksen mukaan liikkeeseenlaskija vastaa sen puolesta ja lukuun toimivien sisäpiiriluetteloiden ylläpitämisestä. Tämän velvoitteen hoitamiseksi liikkeeseenlaskijalla on oikeus tutustua sen puolesta ja lukuun toimivien sisäpiiriluetteloiden ylläpitämiseen.

Omien osakkeiden hankintaa ja stabilisaatiota koskeva ns. turvasatama – poikkeus säilyy (Artikla 5)

Omien osakkeiden hankintaa koskeva niin sanottu turvasatama-sääntely säilyy pääosin ennallaan. Teknisessä sääntelystandardissa tullaan täsmentämään edellytyksiä, jotka omien osakkeiden hankintaa koskevien toimenpiteiden on täytettävä.

Markkinoiden tunnusteluun (market sounding) tarkemmat menettelytavat (Artikla 11)

MAR sallii sisäpiirintiedon ilmaisemisen transaktiota edeltävän markkinatunnustelun yhteydessä, mutta määrittelee tarkemmat menettelytavat tunnusteluille. Markkinoiden tunnusteluun liittyvän sisäpiirintiedon ilmaiseminen on mahdollista, jos tiedon ilmaiseminen tapahtuu osana ilmaisijan työn, ammatin tai tehtävien tavanomaista suorittamista ja jos tiedon ilmaisija ennen tiedon ilmaisemista hankkii vastaanottavan henkilön suostumuksen sisäpiirintiedon antamisesta ja ilmoittaa sisäpiirintietoon liittyvistä käyttö-, neuvonta- ja ilmaisukielloista. Lisäksi tiedon ilmaisijan on pidettävä kirjaa ilmaistuista tiedoista ja ilmaisun ajankohdista.

CSMAD

CSMAD sisältää rikosoikeudelliset seuraamukset vakavimmista tahallisista MAR:n rikkomuksista, kuten sisäpiirintiedon väärinkäytöstä sekä markkinoiden manipuloinnista. Erona voimassa oleviin rikoslain säännöksiin on, että sisäpiirintiedon laitton ilmaiseminen ja markkinoiden vääristämisen yritys kriminalisoidaan.

Finanssivalvonnan informaatiotilaisuus

Finanssivalvonta järjestää informaatiotilaisuuden MAR:sta ja sen vaikutuksista loppuvuodesta 2015. Finanssivalvonta informoi tilaisuuden tarkemmasta ajankohdasta myöhemmin.

Lisätietoja

Lisätietoja on saatavissa [MAR-asetuksesta](#) ja [CSMAD-direktiivistä](#) sekä [ESMAN verkkopalvelusta](#).

Tilastotietoa esitteistä vuosilta 2013 ja 2014

Finanssivalvonta on koonnut Euroopan komissiolle tilastotietoja Finanssivalvonnan hyväksymistä arvopaperiesitteistä vuosilta 2013 ja 2014. Tilastotietojen kerääminen liittyy komissiossa parhaillaan vireillä olevaan esitedirektiivin (2003/71/EY) uudistukseen. Esitedirektiivin mahdollisten muutosten tarkoituksena on edistää yritysten pääomanhankintaa Euroopan unionin alueella sekä alentaa esitteiden laatimisesta aiheutuvia kustannuksia kuitenkin ylläpitäen samalla tehokasta sijoittajansuojaa.

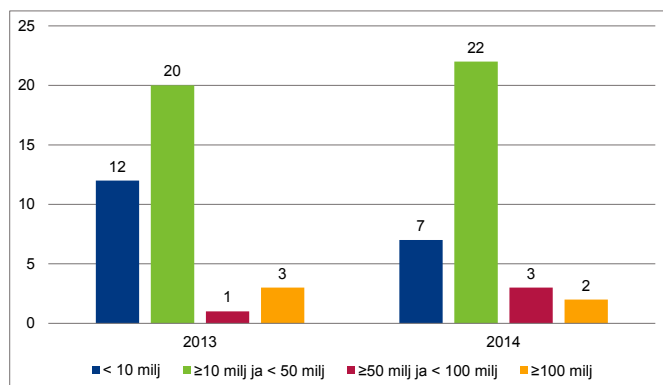
Tähän artikkeliin on koottu joitain Finanssivalvonnan komissiolle raportoimia tietoja.

Finanssivalvonta hyväksyi vuonna 2014 yhteensä 57 esitettä arvopapereiden tarjoamista ja/tai listalleottoa varten. Vuonna 2013 hyväksyttiin yhteensä 68 esitettä. Vuonna 2014 hyväksytyistä esitteistä 56 oli laadittu EU:n esitevelvollisuusrajan (yli 5 miljoonan euron arvopaperitarjous) ylittymisen ja yksi kansallisen esiterajan (1,5 miljoonan euron tarjous) ylittymisen vuoksi.

Vuonna 2014 alle 10 miljoonan euron suuruisia tarjouksia oli 7 kappaletta, vähintään 10 miljoonan euron ja alle 50 miljoonan euron tarjouksia 22 kappaletta, vähintään 50 miljoonan euron ja alle 100 miljoonan euron tarjouksia 3 kappaletta sekä vähintään 100 miljoonan euron tarjouksia 2 kappaletta. Vuonna 2013 alle 10 miljoonan euron tarjouksia oli 12 kappaletta, vähintään 10 miljoonan euron ja alle 50 miljoonan euron tarjouksia 20 kappaletta, vähintään 50 miljoonan euron tarjouksia 1 kappale sekä vähintään 100 miljoonan euron tarjouksia 3 kappaletta.

Kuvio 1 kuvaa tarjousten suuruuksia vuosina 2013 ja 2014.

Kuvio 1 Tarjousten suuruudet vuosina 2013 ja 2014

Tarjousten suuruutta koskeviin tilastotietoihin ei ole luettu mukaan ohjelmaesitteitä, yritysjärjestelyjä (yhtiöiden sulautumiset tai jakautumiset) eikä yhtä osakkeiden vaihtotarjousta.

Finanssivalvonta hyväksyi vuonna 2014 kaksi esitettä ja vuonna 2013 neljä esitettä ensimmäistä kertaa pörssilistalle eli säännellylle markkinapaikalle listautumista varten. Pörssilistan lisäksi Nasdaq Helsinki Oy ylläpitää vaihtoehtoista First North Finland -monenkeskistä kaupankäyntijärjestelmää, jota koskevat kevyemmät velvoitteet ja listalleottovaatimukset kuin pörssilistalla. Finanssivalvonta hyväksyi vuonna 2014 yhteensä viisi esitettä ensimmäistä kertaa First North Finland -markkinapaikalle listautumista varten. Tämän lisäksi vuonna 2014 First North Finland -markkinapaikalle listattiin yhden uuden yhtiön osakkeet ja kahden uuden yhtiön joukkovelkakirjat kyseessä olevan markkinapaikan hyväksymillä yhtiöesitteillä.

Esitteiden laatimista on pyritty helpottamaan monin tavoin. Yksi esitteen laatimista helpottavista seikoista on, että esite voidaan laatia kolmiosaisena. Kolmiosaisen esitteen kerran hyväksyttyä liikkeeseenlaskijaa koskevaa osaa (rekisteröintiasiakirja) voidaan käyttää useassa tarjoamisessa yhdessä arvopaperiliitteen ja tiivistelmän kanssa. Tällöin liikkeeseenlaskuissa laaditaan vain muuttuneet tiedot päivittävä arvopaperiliite ja tiivistelmä. Vuonna 2014 tällaisia kolmiosaisia esitteitä hyväksyttiin yhteensä 14 kappaletta ja vuonna 2013 13 kappaletta.

Pienillä ja keskiuurilla yrityksillä (pk-yritykset¹) on mahdollisuus laatia esite kevennettyjen esitetietovaatimusten mukaan. Vuonna 2014 tällaisilla kevennettyillä liitteillä hyväksytyjä esitteitä oli yhteensä 7 kappaletta ja vuonna 2013 18 kappaletta. Pk-yrityksille suunnatun kevennetyn liitteen tarkoituksena on keventää yritysten listalleottovaatimuksia.

Lisäksi merkintäoikeusanneissa yhtiöillä on mahdollisuus laatia esite uusmerkintöjä koskevan kevennetyn liitteen mukaisesti. Vuonna 2014 merkintäoikeusanteja koskevilla kevennettyillä liitteillä hyväksytyjä esitteitä oli yhteensä 3 kappaletta ja vuonna 2013 7 kappaletta. Myös kaupankäynnin kohteeksi haettavien velkapapereiden ja johdannaisar-

1 Esitedirektiivin mukaan pk-yritykseksi katsotaan yhtiö, jolla viimeksi laaditun tilinpäätöksen mukaan vähintään kaksi seuraavista vaatimuksista täyttyy:

1) palveluksessa olevien työntekijöiden keskimäärä on alle 250,
2) taseen loppusumma on enintään 43 milj. euroa tai
3) vuosiliikevaihto on enintään 50 milj. euroa.

vopapereiden, joiden yksikköhinta on vähintään 100 000 euroa, osalta voidaan soveltaa kevennettyjä vaatimuksia. Tällöin yhtiöt voivat laatia esitteen kevyemmällä rekisteröintiasiakirjaa koskevalla liitteellä sekä kevyemmällä arvopaperiliitteellä. Tällaisia velkaesitteitä hyväksyttiin vuonna 2014 1 kappale ja vuonna 2013 5 kappaletta.

IASB kehittää liitetietoja ja IAASB liitetietojen tilintarkastusta

Tilinpäätöksen on annettava oikea kuva yhteisön taloudellisesta asemasta, taloudellisesta tuloksesta ja rahavirroista.¹ Tämän tavoitteen saavuttamisessa tilinpäätöksen liitetiedoilla on päälaskelmien ohella merkittävä rooli. Ongelmaksi IFRS-tilinpäätöksen liitetiedoissa on kuitenkin koettu, ettei sijoittajille merkityksellinen informaatio välttämättä tule selkeästi esille. Yhtiöt eivät myöskään osaa aina kommunikoida niille ominaisia ja sijoittajille tärkeitä asioita tarpeeksi ymmärrettävästi.² Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen ESMA on myös useamman vuoden ajan korostanut liitetietojen tärkeyttä ja kehottanut yhtiöitä parantamaan liitetietojen laatua. ESMA seuraa tiiviisti liitetietoihin liittyvää keskustelua sekä kehittää valvojan menettelytapoja liitetietojen valvonnassa.

IASB³ sai agendakonsultaatiolla vuonna 2011 pyynnön ryhtyä arvioimaan olemassa olevien standardien liitetietovaatimuksia sekä kehittämään viitekehystä liitetiedoille. IASB aloitti vuonna 2013 laajan tilinpäätösten liitetietojen kehittämiseen tähtäävän Disclosure Initiative -projektin. Projekti koostuu monista erilaisista sekä lyhyen että pidemmän aikavälin osaprojekteista. IASB on myös uudistamassa IFRS-standardien käsitteellistä viitekehystä, mihin liitetietoja koskeva projekti liittyy.

Tilintarkastuksella on omalta osaltaan tärkeä rooli tilinpäätösinformaation laadun varmistamisessa, ja myös kansainvälisiä tilintarkastusstandardeja (ISA-standardit) antava organisaatio IAASB⁴ on uudistamassa standardejaan liitetietojen tarkastamisen näkökulmasta. IASB:n ja IAASB:n liitetietoja koskevat projektit tukevat toinen toisiaan. Tässä artikkelissa luodaan katsaus sekä IASB:n että IAASB:n projektien tämänhetkiseen tilanteeseen.

1 IAS 1.15.

2 Tietoa IASB:n tammikuussa 2013 järjestämästä keskustelufuorumista sekä vuoden 2013 aikana toteutetusta kyselystä löytyy seuraavasta osoitteesta: <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Disclosure-Initiative/Discussion-Forum-Financial-Reporting-Disclosure/Documents/03I-Conceptual%20Framework.pdf> ja <http://www.ifrs.org/Alerts/PressRelease/Documents/2013/Feedback-Statement-Discussion-Forum-Financial-Reporting-Disclosure-May-2013.pdf>.

3 International Accounting Standards Board.

4 International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB.

IASB:n Disclosure Initiative

Liitetietojen kehittämistä koskeva projekti koostuu viidestä osaprojektista.

- Parannukset standardiin IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* julkaistiin joulukuussa 2014. Standardia on noudatettava viimeistään 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla.
- Standardiluonnos IAS 7 *Rahavirtalaskelmat* julkaistiin lausunnoille joulukuussa 2014.
- Olennaisuutta koskevan tutkimusprojektin tuloksena IASB pyrkii julkaisemaan vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä ohjeen olennaisuuden soveltamisesta tilinpäätöksessä.
- Liitetietojen periaatteet -tutkimusprojekti luo standardeille käsitteellisen perustan. IASB pyrkii julkaisemaan keskustelupaperin vuoden 2015 lopussa.
- IASB tekee standardikohtaisen tarkastelun ristiriitaisuuksien, toiston ja päällekkäisyyden poistamiseksi liitetietojen periaatteita ja käsitteellistä viitekehystä koskevien projektien perusteella.

Parannukset IAS 1:een kehittävät liitetietojen esittämistä

IAS 1:een tehtyjen parannusten tavoitteena on kehittää olemassa olevia liitetietojen esittämisvaatimuksia. Tarkoitus on, että yhtiöt käyttäisivät enemmän harkintaa päättäessään siitä, mitä tietoja ne esittävät liitetietona ja kuinka ne järjestävät liitetiedot osaksi tilinpäätöstä.

IASB julkaisi parannukset IAS 1:een joulukuussa 2014. Parannukset IAS 1:een on ensimmäinen Disclosure Initiative -projektin valmiiksi saatettu osa-alue, jonka vaikutukset alkavat näkyä yhtiöiden liitetietoinformaatioissa melko nopeasti. Standardia on noudatettava viimeistään 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Standardin aikaisempi soveltaminen on sallittua.

Parannukset kohdistuvat seuraaviin osa-alueisiin: 1) olennaisuus, 2) erien yhdistely ja välisummat, 3) liitetietojen rakenne, 4) tilinpäätöksen laatimisperiaatteet sekä 5) laajan tuloslaskelman esittäminen.

1. *Olennaisuus*: Ymmärrettävyyttä ei saa vähentää sekoittamalla olennaista informaatiota epäolennaisen joukkoon tai yhdistelemällä olennaisia eriä, joilla on erilainen luonne tai tehtävä. Yksittäisen standardin vaatimaa liitetietoa ei tarvitse esittää, jos se ei ole olennainen, vaikka kyseinen standardi sisältäisi listan minimivaatimuksista. Yhtiön olisi myös arvioitava, onko sen annettava lisäliitetietoja, jos standardin noudattaminen ei tarjoa riittävästi tietoa sen tueksi, että tilinpäätöksen käyttäjä ymmärtäisi määrätyn transaktion, muiden tapahtumien ja ehtojen vaikutuksen yhtiön taloudelliseen asemaan ja tulokseen.
2. *Erien yhdistely ja välisummat*: Taseessa ja laajassa tuloslaskelmassa voidaan esittää lisäeriä, otsikoita ja välisummaa silloin, kun se on tarpeen taloudellisen aseman tai tuloksen ymmärtämiseksi. Välisummat on esitettävä selvällä ja ymmärrettävällä tavalla sekä johdonmukaisesti kaudesta toiseen. Niitä ei saa esittää suuremmalla painoarvolla kuin niitä eriä, jotka vaaditaan esitettäväksi IFRS:n mukaisessa taseessa tai laajassa tuloslaskelmassa.
3. *Liitetietojen rakenne*: Yhtiön tulee miettiä ymmärrettävyyttä ja vertailukelpoisuutta miettiessään liitetietojen rakennetta osana tilinpäätöstä. Yhtiö voi jatkossa valita vapaammin liitetietojen esittämispaikan ja -järjestyksen. Tämä voisi käytännössä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kaikki tiedot käypään arvoon arvostetuista tilinpäätöseristä kootaan yhteen paikkaan tilinpäätöksessä. Tämä voisi tarkoittaa myös sitä, että tilinpäätöksessä annetaan enemmän näkyvyyttä niille toiminnoille, jotka yhtiö katsoo merkityksellisiksi toiminnan tuloksen ja taloudellisen aseman ymmärtämisen kannalta.
4. *Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet*: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden tulisi olla entistä yhtiökohtaisempia. Yhtiön on otettava huomioon toimintojensa luonne sekä toimintatavat, joita tilinpäätöksen käyttäjät odottaisivat määrätyn tyyppiseltä yritykseltä, kun se arvioi mistä tilinpäätöksen laatimisperiaateista sen tulee kertoa. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet voisi esittää myös pää-laskelmia koskevien yksittäisten liitetietojen yhteydessä.
5. *Laajan tuloslaskelman esittäminen*: Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät osakkuusyrietykset ja yhteisyrietykset on esitettävä kokonaissummana yhdellä rivillä. Ne jaetaan eriin, jotka joko myöhemmin siirretään tai joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi.

Rahavirtalaskelmia koskeva standardiluonnos kehittää rahavirroista ja maksuvalmiudesta esitettäviä tietoja

IAS 7:ään ehdotettujen parannusten taustalla on se, että yhteisön rahavirtojen ymmärtäminen on keskeistä, kun sijoittaja arvioi sijoituskohteita. Sijoittajat tarvitsisivat myös enemmän tietoa yhteisön veloista ja niiden muutoksista tilikauden aikana.

Ehdotus parannetuksi IAS 7:ksi koostuu kahdesta osaluueesta: 1) rahoituksen rahavirtoja koskevasta täsmäytyslaskelmasta sekä 2) maksuvalmiudesta kerrottavien tietojen parantamisesta.

1. Uuden täsmäytyslaskelman avulla sijoittajat saivat enemmän tietoa yhteisön rahoitusveloista ja niiden muutoksista tilikauden aikana. Yhteisön tulisi laatia täsmäytyslaskelma avaavassa ja lopettavassa taseessa olevien määrien välillä jokaisen rahoituksen rahavirran osalta, pois lukien oman pääoman erät.
2. Määräytyissä tilanteissa voisi olla aiheellista antaa lisätietoja, joiden avulla tilinpäätöksen käyttäjät voisivat paremmin ymmärtää yhtiön maksuvalmiutta. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi rajoitukset, jotka koskevat yhteisön kykyä käyttää rahavaroja.

IASB julkaisi ehdotuksen uudistetusta IAS 7:stä kommentteille joulukuussa 2014. Kommentit ehdotukseen tuli antaa 17.4.2015 mennessä. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen ESMA tukee kommenttikirjeessään IASB:n ehdotusta ja toteaa, että ehdotuksen myötä rahavirroista annettava informaatio paranisi. ESMA kuitenkin toivoo, että IAS 7 arvioitaisiin kokonaisuutena perusteellisesti osana *Liitetietojen periaatteet* -tutkimusprojektia, ja kun myös laajempi käsitteellinen analyysi olisi tehty.⁵

Olenaisuuden soveltamisesta tulossa ohje

Olenaisuutta koskevan tutkimusprojektin taustalla on käsitys siitä, että olenaisuutta sovelletaan tilinpäätöksen laatimisessa hyvin eri tavoin. On esitetty näkemys, että juuri tämä johtaa liitetietojen kannalta ehkä suurimpaan ongelmaan eli siihen, että esitetään liikaa epäolennaista tietoa, muttei tarpeeksi olennaista tietoa. Yhdeksi syyk-

si olenaisuuden käytännön soveltamisen haasteisiin on nähty se, ettei IFRS-standardissa ole riittävästi ohjeistusta olenaisuudesta.⁶ IFRS-standardien käsitteellisen viitekehysten mukaan yksi taloudellisen informaation hyödyllisyyttä parantava ominaisuus on vertailukelpoisuus. Jos olenaisuuden soveltamisessa on eri yhtiöiden välillä suuria eroja, voi tilinpäätösten vertailukelpoisuus heikentyä.

Olenaisuus-tutkimusprojektin tarkoituksena on auttaa tilinpäätöksen laatijoita, tilintarkastajia ja sääntelijöitä käyttämään harkintaa olenaisuutta arvioidessaan. IASB on selvittänyt miten olenaisuutta on sovellettu eri maissa, ja on tässä tarkoituksessa tutustunut muun muassa erilaisiin paikallisiin sääntöihin, ohjeistuksiin ja käytäntöihin. IASB on myös käynyt keskustelua tilinpäätöksen laatijoiden, tilintarkastajien, sääntelijöiden ja sijoittajien kanssa.

IASB:n tavoitteena on julkaista vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä lausunnoille ohje olenaisuuden soveltamisesta tilinpäätöksessä (*Exposure Draft of Practice Statement Application of materiality to financial statements*). Ohjeen lisäksi olenaisuutta koskeva projekti etenee siten, että IAS 1:ssä (tai vastaavassa korvaavassa standardissa) tullaan mahdollisesti määrittelemään olenaisuuden käsite ja sen ominaispiirteet nykyistä tarkemmin.

Liitetietojen periaatteet -tutkimusprojekti luo liitetiedoille perustan

Liitetietojen periaatteet -tutkimusprojektin tarkoituksena on kehittää liitetiedoille oma yleinen ja käsitteellinen perusta. Projekti liittyy läheisesti käsitteellisen viitekehysten uudistamisprojektiin, jonka myötä saatu palaute otetaan huomioon myös tässä projektissa.

Liitetietojen periaatteet -projektin pääpaino on siinä, että standardien IAS 1, IAS 7 ja IAS 8⁷ vaatimuksia tarkastellaan uudelleen, minkä jälkeen tavoitteena on rakentaa oma standardi (Disclosure-standardi tai IAS 1), joka kokoaisi yhteen kaikki tilinpäätöksen laatimiseen liittyvät periaatteet, erityisesti liitetietoja koskevat periaatteet. Liitetietojen periaatteet -projektin myötä on noussut esille myös tarve selvittää IAS

⁵ ESMA:n kommenttipaperi *The IASB's Exposure Draft Disclosure Initiative: Proposed Amendments to IAS 7 Statement of Cash Flows* löytyy osoitteesta http://www.esma.europa.eu/system/files/2015-esma-666-esma_comment_letter_to_the_iasb_ed_amendments_to_ias_7_0.pdf.

⁶ Olenaisuus määritellään IAS 1.7:ssä seuraavasti: "Erien esittämättä jättämisen tai virheellisen esittämisen vaikutus on olennainen, jos nämä esittämättä jättämiset tai virheelliset esittämiset yksin tai yhdessä voisivat vaikuttaa taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella. Olenaisuus riippuu pois jätetyn tai virheellisesti esitetyn erän koosta ja luonteesta vallitsevissa olosuhteissa arviotuna. Ratkaisevana tekijänä voi olla erän koko tai sen luonne tai molemmat yhdessä."

⁷ IAS 8 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden muutokset ja virheet.

8:aa sen suhteen, miten kirjanpidollisen arvion muutos ja tilinpäätöksen laatimisperiaatteen muutos eroavat toisistaan.

IASB pyrkii julkaisemaan keskustelupaperin (Principles of Disclosure Discussion Paper) ja IAS 8:n muutosta koskevat ehdotukset vuoden 2015 lopussa.

Yksittäiset standardit myös läpikäynnin kohteena

Liitetietojen periaatteet -tutkimusprojekti ja käsitteellinen viitekehys ovat standardikohtaisten liitetietovaatimusten tarkastelun perustana. IASB arvioi olemassa olevia standardeja poistaakseen niistä ristiriitaisuuksia, toistoa ja päällekkäisyyttä.

Liitetietojen tilintarkastusta kehitetään ISA-standardien muutoksilla

Vuodesta 2010 lähtien IAASB on kerännyt tietoa, tutkinut käytänteitä ja kehittänyt tilintarkastusvaatimuksia ja ohjeistusta liitetietojen tilintarkastukseen liittyen. IAASB:n toimien taustalla on tilinpäätösten monimutkaisuuden merkittävä lisääntyminen liiketoiminnan ja toimintaympäristön muutosten myötä. IFRS-standardit ovat myös tuoneet liitetietoihin täsmällisen esittämisen lisäksi subjektiivisia arvioita, harvintaan perustuvia ratkaisuja ja malleja, jolloin myös ISA-standardien tulisi pystyä vastaamaan tehokkaasti näiden asioiden tarkastamiseen.

Liitetietojen tehokas tarkastaminen parantaa omalta osaltaan tilinpäätösten laatua ja luotettavuutta, koska liitetiedot ovat keskeinen osa tilinpäätöstä. Määrätyillä toimialoilla, kuten rahoitussektorilla, liitetietojen merkitys korostuu muita toimialoja enemmän. Tilintarkastusvalvojat ovatkin viime aikoina kiinnittäneet huomiota liitetietojen tilintarkastuksen merkitykseen ja havainneet myös puutteita niiden tarkastuksessa.

Maaliskuussa 2015 IAASB hyväksyi kymmenen ISA-standardin muuttamisen. IAASB:lla on tarkoitus julkaista uudistetut standardit heinäkuussa 2015 sen jälkeen, kun hyväksymisprosessi on kokonaisuudessaan saatettu päätökseen. Standardit koskevat tilintarkastusta niissä tilinpäätöksissä, joissa tilikausi päättyy 15.12.2016 tai myöhemmin.

Standardiehdotuksen päälinjaukset ovat seuraavat:

1. Tarkennetaan sitä, että termi 'tilinpäätös' ISA-standardiehdotuksissa sisältää kaikki ne tiedot, jotka on esitetty

itse tilinpäätöksessä tai joihin viitataan tilinpäätöksessä. Tällä taataan, että kaikki tilinpäätöksen yhteydessä esitetyt liitetiedot tulevat tilintarkastetuiksi.

2. Tilintarkastajien tulee kiinnittää huomiota liitetietojen tarkastukseen läpi tilintarkastuksen. Liitetietojen tarkastaminen tulee huomioida riittävän varhaisessa vaiheessa osana tilintarkastuksen suunnittelua.
3. Tilintarkastajan on riittävässä määrin ymmärrettävä tilinpäätöstietoja tuottavia järjestelmiä sekä hankittava liitetietoihin liittyen riittävästi tilintarkastusevidenssiä.
4. Tilintarkastajia ohjeistetaan entistä paremmin tunnistamaan ja arvioimaan liitetietoihin sisältyvää olennaisen virheellisuuden riskiä sekä numeeristen että sanallisten liitetietojen osalta.
5. Liitetietojen perusteella tehdyt havainnot ja niissä todetut virheellisuudet on otettava riittävässä määrin huomioon, kun tilintarkastaja arvioi, antaako tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan.

Ruplan heikkenemisen vaikutuksia listayhtiöiden tilinpäätösraportointiin – ruplariski IFRS-valvonnan kohteena

IFRS-valvonnan yhtenä kohteena ovat Venäjän ruplan heikentymisen aiheuttamat vaikutukset suomalaisten listayhtiöiden tilinpäätösraportointiin. Finanssivalvonta keräsi selvitystään varten 20 Venäjällä toimivan suomalaisen listayhtiön tilinpäätöksistä tietoja, kuinka ruplan heikkeneminen vaikutti niiden tilinpäätöksiin vuodelta 2014. Myös Venäjän lähialueiden muiden maiden valuuttojen heikkenemisellä on ollut samanlaisia vaikutuksia. Yhtiöille on esitetty myös yksilöllisiä valvontakysymyksiä.

Monet yhtiöt kuvasivat laajasti Venäjän taloustilanteen ja ruplan arvon alenemisen vaikutuksia liiketoimintaansa esimerkiksi hallituksen toimintakertomuksessa. Sen sijaan tilinpäätöksissä ei useimmiten kerrottu yksilöityjä tietoja siitä, miten ruplan heikentyminen vaikutti tilinpäätöksen eri eriin. Useissa tapauksissa viittausten puuttuminen päälaskelmissa tilinpäätöksen relevantteihin osiin vaikeutti merkittävästi tilinpäätöksen käyttäjän mahdollisuutta luoda kokonaiskuva tilinpäätösvaikutuksista. Finanssivalvonta odotti, että Venäjän heikko taloustilanne olisi kannustanut yhtiöitä laatimaan olosuhteiden edellyttämää yksityiskohtaisempaa ja järjestelmällisellä tavalla esitettyä tilinpäätösinformaatiota vuodelta 2014. Finanssivalvonta katsoo, että Venäjän taloustilanteen ja ruplan heikkenemisen vaikutusten olisi tullut näkyä tilinpäätöstietojen painotuksessa.

Venäjän ruplan arvo euroon nähden heikentyi vuoden 2014 alusta vuoden loppuun noin 32 %. Heikennyksestä suurin osa tapahtui vuoden 2014 viimeisellä kolmanneksella. Heikennyksestä on vuoden 2015 viiden ensimmäisen kuukauden aikana palautunut noin puolet. Samaan aikaan ruplan heikentymisen kanssa myös Venäjän tärkeimmän vientituotteen eli raakaöljyn hinta laski vuoden 2014 viimeisen kuuden kuukauden aikana merkittävästi. Nämä seikat ja muut Venäjän taloudelliset vaikeudet ovat vaikuttaneet myös suomalaisten listayhtiöiden Venäjän toimintojen kannattavuuteen ja aiheuttaneet merkittävää epävarmuutta tulevaisuuden odotuksiin.

Ruplan voimakkaalla heikkenemisellä ja Venäjän taloustilanteella monia vaikutuksia tilinpäätösraportointiin

Ruplasta aiheutuvaa valuutariskiä syntyy eri muodoissaan muun muassa viennistä ja tuonnista Suomen ja Venäjän välisessä kaupassa, viennistä tai tuonnista Venäjältä kolmansiin maihin, eri maissa sijaitsevien konsernyhtiöiden välisestä sisäisestä kaupasta, konsernin sisäisestä lainoituksesta, venäläisten tytäryhtiöiden valuuttamääräisestä lainanotosta sekä tytäryhtiöiden ruplamääräisten tilinpäätösten muuntamisesta konsernin yhteisen esittämismuuttaman mukaisiksi euroiksi. Useiden selvityksessä olleiden yhtiöiden tilinpäätöksistä oli nähtävissä, että tuloslaskelman rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyvien valuuttakurssivoittojen tai -tappioiden määrä oli kasvanut merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna.

Ruplan arvon lasku näkyi erityisen selvästi sellaisten listayhtiöiden, joilla on Venäjällä tytäryhtiöitä, konsernin oman pääoman vähentymisenä. Omaa pääomaa pienensivät kertyneet negatiiviset valuuttakurssierot (muuntoerot¹). Negatiivisten muuntoerojen määrä oli joillakin yhtiöillä merkittävä suhteessa oman pääoman kokonaisuuteen, enimmillään jopa 70 % mutta yleensä välillä 2–20 %. Muuntoerojen kauden muutos näkyi negatiivisena eränä myös konsernin muun laajan tuloksen erissä. Lähes kaikilla selvitykseen sisällyneillä yhtiöillä laajan tuloslaskelman muuntoero oli olennainen verrattuna tilikauden tulokseen.

Venäjän heikentyneellä taloustilanteella on myös muita vaikutuksia selvityksessä mukana olleiden yhtiöiden tilinpäätöksiin. Esimerkiksi Venäjän liiketoimintojen rahavirtaennusteiden mahdollisesti laskeneet tasot tai diskonttauskoron nousu vaikuttavat liikearvotestausten tuloksiin. Venäjän taloustilanteella voi olla vaikutuksia myös yhtiöiden saamisten kertymiseen. Joillekin selvityksen yhtiöille vaikutuksia näkyi lainasopimuksiin sisältyneiden kovenanttien rikkoutumisena tai ehtojen muuttamisena. Täsmällistä tietoa nimenomaan Venäjän tilanteen vaikutuksista esitettiin kuitenkin niukasti.

1 Muuntoero syntyy tytäryhtiöiden yhdistelyssä, kun tytäryhtiöiden valuuttamääräisiä tilinpäätöseriä muunnetaan konsernin yhteisen esittämismuuttaman mukaisiksi euroiksi ja sisäinen osakkeenomistus eliminoidaan.

Venäjän taloustilanteella oli luonnollisesti vaikutuksia yhtiöiden liiketoimintaan, jota selostettiin laajalti yhtiöiden toimintakertomuksissa. Suurin osa selvityksen 20 yhtiöstä kertoi vuoden tilinpäätöksessään tai hallituksen toimintakertomuksessaan ruplan kurssin vaikuttaneen alentavasti vuoden 2014 liikevaihtoon. Osa kertoi myös negatiivisesta vaikutuksesta liikevoittoon. Jotkut kertoivat, että ruplan arvon alenemisella oli merkittävä vaikutus yhtiön kannattavuuteen. Yhtiöt, joilla on palvelu- tai raaka-ainehankintoja Venäjällä paikallisessa valuutassa, saattoivat hyötyä ruplan kurssin laskusta. Raaka-aineiden tuonti Venäjälle myös kallistui. Joillakin toimialoilla tuontirajoitukset nostivat paikallisten raaka-ainehankintojen hintoja ja vaikuttivat siten liikevoittoon alentavasti. Muutamien yhtiöiden tilinpäätöksestä kävi ilmi, että epävarmalla Venäjän tilanteella ei ollut vaikutusta yhtiön euroina esitettävään operatiiviseen tulokseen.

Valuuttakurssierojen määrän kasvua selostettiin niukasti

Konsernin tuloslaskelmaan merkitään sekä saamisten että velkojen realisoituneet ja realisoitumattomat valuuttakurssivoitot ja -tappiot, ja niihin liittyvät mahdollisten valuuttasuojauksen vaikutukset. Liiketoiminnasta (myynnit ja ostot) aiheutuvat valuuttakurssierot esitetään useimmiten liikevoiton yläpuolella. Tällöin myös suojauksen vaikutus suojauslaskentaa sovellettaessa esitetään useimmiten liikevoiton yläpuolella. Tilinpäätöksistä ei käynyt aina ilmi, sisältyvätkö valuuttakurssierot liikevoittoon tai rahoituseriin silloin, kun yhtiö ei sovelletta suojauslaskentaa tai käytä taloudellista suojausta.

Useiden yhtiöiden tilinpäätöksistä oli nähtävissä, että tuloslaskelman rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyvien valuuttakurssivoittojen tai -tappioiden bruttomäärä oli kasvanut merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna. Yhtiöt eivät useinkaan selostaneet tarkemmin, mistä kurssierojen kasvu aiheutui.

Tuloslaskelmasta tai sen liitetiedoista ei aina myöskään käynyt ilmi, käyttivätkö yhtiöt vuonna 2014 johdannaisia tulevien ja lähtevien rahavirtojen suojaamiseen. Yhtiöt kertoivat tilinpäätöksissään yleisellä tasolla valuuttasuojapolitiikastaan, mutta sen soveltaminen ruplaan nykytilanteessa jäi joissain tapauksissa epäselväksi.

Kurssierojen määrää arvioitaessa on hyvä ottaa huomioon, että myös konsernin sisäisestä rahoituksesta sekä niiden

suojauksesta aiheutuvat valuuttakurssierot, syntyivätpä ne suomalaisen emoyhtiön tai venäläisen tytäryhtiön kirjanpidossa, vaikuttavat konsernin tulokseen. Jopa suomalaisen emoyhtiön venäläiselle tytäryhtiölle myöntämä euromääräinen laina aiheuttaa suomalaiselle konsernille valuuttakurssieroja, jotka sisältyvät konsernin tuloslaskelmaan. Tällöin valuuttakurssiero konsernituloslaskelmaan syntyy alun perin venäläisen tytäryhtiön ruplamääräisessä tilinpäätöksessä ja siirtyy sieltä konsernituloslaskelmaan. Valuuttakurssierot eivät eliminoidu sisäisten erien eliminointiprosessissa. Poikkeuksena tulosvaikutteisuudesta ovat kuitenkin niin sanotut nettosijoituslainat (ks. selostus muuntoerosta ja nettosijoituslainoista jäljempänä).

Venäläisten tytäryhtiöiden toimintavaluutan määrittäminen

Suomalaisten yhtiöiden venäläisten tytäryhtiöiden toimintavaluutta² on määritelty useimmiten ruplaksi. Joissakin tapauksissa yhtiö on voinut päättää IAS 21:n *Valuuttakurssien muutosten vaikutukset* tekijöiden perusteella, että ulkomaisen tytäryhtiön toimintavaluutaksi määritetään emoyhtiön toimintavaluutta eli euro. Silloin kun Venäjällä toimivien tytäryhtiöiden toimintavaluutaksi on määritetty euro, konsernin muun laajan tuloksen eriin ja omaan pääomaan ei synny muuntoeroa tuloslaskelma- ja tase-erien muuntamisesta tai hankintamenon eliminoinnista. Konsernin tulokseen vaikuttavia kurssieroja sen sijaan syntyy tytäryhtiön ruplamääräisistä ostoveljoista ja myyntisaamisista ja niiden mahdollisista suojauksista.

Venäläisen tytäryhtiön toimintavaluutan määrittäminen euroksi on mahdollista vain, jos IAS 21:n määrittämät tekijät niin osoittavat. Jos tytäryhtiön toimintavaluutta ei ole ilmeinen IAS 21:n sisältämien tunnusmerkkien perusteella, johto määrittää harkintansa perusteella toimintavaluutan, joka kuvastaa liiketoimien, tapahtumien ja olosuhteiden taloudellisia vaikutuksia kaikkein todenmukaisimmin³.

Muuntoerot esitetään laajassa tuloslaskelmassa sekä omassa pääomassa

Venäjällä sijaitsevien tytäryhtiöiden, joiden toimintavaluutta on rupla, taseiden varat ja velat ovat alltiina niin sanotulle

² Toimintavaluutta on sen taloudellisen ympäristön valuutta, jossa yhteisö pääasiallisesti toimii. Ks. toimintavaluutan tarkempi määrittelmä IAS 21 *Valuuttakurssien muutosten vaikutukset* kappaleet 9–14.

³ IAS 21.12.

translaatorisille (muuntoeroriski), kun ne on konsernitilinpäätöstä varten muunnettava emoyhtiön esittämismuutaksi eli euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Tuloslaskelman ja muun laajan tuloksen erät muunnetaan euroiksi liiketoimien toteutumispäivän kurssiin, mikä käytännön syistä on usein kauden keskikurssi. Kauden keskikurssin käyttäminen ei kuitenkaan ole asianmukaista, jos valuuttakurssit vaihtelevat merkittävästi. Valuuttakurssieroja syntyy myös ulkomaisten tytäryhtiöiden hankintamenon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntamisesta euroiksi. Edellä mainituista kurssieroista käytetään myös nimitystä muuntoero.⁴

Raportointikauden aikana syntyneet muuntoerot esitetään muissa laajan tuloksen erissä ja kertynyt muuntoero esitetään omana eränä omassa pääomassa, kunnes sijoituksesta luovutaan⁵. Tämä tarkoittaa sitä, että liiketoiminnasta luovuttaessa kertyneet muuntoerot kirjataan tulosvaikutteisesti, ne siis siirretään muun laajan tuloksen erien kautta omasta pääomasta tuloslaskelman voittoon tai tappioon. Negatiiviset muuntoerot voivat siis myöhemmin myyntitilanteessa realisoitua siten, että ne joudutaan siirtämään tulosvaikutteisiksi.

Finanssivalvonnan selvityksessä mukana olleiden 20 yhtiön laajoissa tuloslaskelmissa vuodelta 2014 oli nähtävissä ruplan arvon heikkenemisestä johtuva merkittävä negatiivinen vaikutus yhtiöiden muissa laajan tuloksen erissä. Vuoden 2014 tilinpäätöksissä monen yhtiön hyvä tilikauden tulos saattoi päättyä muun laajan tuloksen erien jälkeen joko tappiolle tai ainakin negatiivinen muuntoero saattoi vaikuttaa siten, että tilikauden laaja tulos kokonaisuudessaan oli huomattavasti pienempi kuin tilikauden voitto. Myös omaa pääomaa pienensivät merkittävät kertyneet negatiiviset valuuttakurssierot noin neljänneksessä yhtiöistä. On kuitenkin hyvä huomioida, että negatiivinen muuntoero saattaa seuraavilla kausilla pienentyä tai muuttua peräti positiiviseksi, ja siten parantaa tilikauden laajaa tulosta myöhemmillä kausilla ruplan kurssin vahvistuessa.

Vain pieni osa Finanssivalvonnan selvityksessä mukana olleista 20 yhtiöstä käytti johdannaisia ruplasta johtuvan translaatorisikin suojaamiseen. Tästä syystä ruplan heikkeneminen näkyi lähes täysimääräisenä yhtiöiden vuoden 2014 laajassa tuloslaskelmassa.

⁴ IAS 21.39–41.
⁵ IAS 21.41.

Nettosijoituslainojen valuuttakurssierot myös muuntoerossa

Muuntoeroon voi sisältyä myös valuuttakurssieroja tytäryhtiölle tai sisaryhtiölle myönnettyistä lainoista tai saamisista, jos nämä lainat tai saamiset täyttävät IAS 21:n mukaiset ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen kriteerit⁶. Tällaisista sijoituksista käytetään usein myös nimitystä nettosijoituslainat. Muuntoeroihin voi sisältyä kurssieroja myös euromääräisistä konsernin sisäisistä nettosijoituslainoista, kun konsernin sisäisen vastapuolen toimintavaluutta on ruola.

Nettosijoituslainoiksi luokiteltujen tytäryhtiölainojen tai -saamisten takaisinmaksua ei ole suunniteltu eikä se ole todennäköistä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Siten tällaiset lainat tai saamiset ovat tosiasialliselta sisällöltään osa yhteisön ulkomaiseen yhteisöön tekemää nettosijoitusta eikä niistä syntyvillä valuuttakurssieroilla ole tulosvaikutusta ennen kuin sijoituksesta luovutaan. Nettosijoituksista kertyneet kurssierot siirretään konsernitilinpäätöksessä omasta pääomasta tulosvaikutteisiksi, kun sijoituksesta tai sen osasta luovutaan samalla tavalla kuin oman pääoman ehtoisen sijoituksen ollessa kyseessä.

Noin kolmanneksella selvityksen 20 yhtiöstä oli nettosijoituslainoiksi määritellyjä konsernin sisäisiä lainoja. Kaikkien yhtiöiden tilinpäätöksistä ei kuitenkaan käynyt selvästi ilmi, oliko niillä nettosijoituslainoja. Joillakin yhtiöillä oli myös sellaisia konsernin sisäisiä lainoja, joita ei ollut luokiteltu nettosijoituslainoiksi, jolloin niistä aiheutuvat kurssierot oli kirjattu tulosvaikutteisesti.

Yhtiöiden tulee kiinnittää huomiota nettosijoituslainojen IAS 21:n asettamiin kriteereihin silloin, kun ne määrittelevät, ovatko konsernin sisäiset lainat tavanomaisia rahoituslainoja tai nettosijoituksia ulkomaiseen yksikköön. Luokittelua muutettaessa kesken lainakauden on IAS 21:n kriteerit käytävä huolella läpi, ja minkä lisäksi asian käsittely ja päätöksenteko on dokumentoitava. Konsernin sisäisiä lainoja ei lähtökohtaisesti tulisi takautuvasti muuttaa nettosijoituslainoiksi.

Tietoja muuntoeroista

Yhtiöt eivät useinkaan esittäneet liitetietoviittauksia muun laajan tuloksen erästä ”muuntoerot” liitetietoihin, vaikka muuntoerojen määrä tilikauden voittoon tai tappioon nähden

⁶ IAS 21.15.

oli tarkastelluissa tapauksissa merkittävä. IAS 1:n *Tilinpäätöksen esittäminen* kappaleen 113 mukaan yhteisön on viitattava muun laajan tuloksen eristä ja oman pääoman muutoslaskelman eristä sitä koskevaan liitetietoinformaatioon ja päinvastoin.

Lukijalle on myös saattanut jäädä epäselväksi laajassa tuloslaskelmassa käytetty termi ”Erät, jotka saatetaan myöhemmin kirjata tulosvaikutteiseksi”. Termi viittaa IAS 1 kappaleen 82A vaatimukseen ryhmitellä muut laajan tuloksen erät niihin, joita ei myöhemmin siirretä tulosvaikutteisiksi ja jotka myöhemmin siirretään tulosvaikutteisiksi. Muuntoero luetaan jälkimmäiseen ryhmään ja se siirretään omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi sijoituksesta luovuttaessa.

Yhtiöt eivät useinkaan kertoneet ruplan osuutta omaan pääomaan sisältyvästä muuntoerosta. Omaan pääomaan sisältyvä muuntoero voi sisältää myös monen muun valuutan muuntoerot, jotka voivat olla etumerkiltään samoja tai vastakkaisia kuin ruplan muuntoero.

Lisäksi Finanssivalvonta kiinnittää huomiota IAS 1.97:n vaatimukseen, jonka mukaan silloin kun tuotto- tai kuluerät (myös muun laajan tuloksen erät) ovat olennaisia, yhteisön on esitettävä niiden luonne ja määrä erikseen.

Jotkut yhtiöt esittivät muuntoeron oman pääoman erittelyssä yhdessä sarakkeessa ja jotkut kahdessa sarakkeessa siten, että osa muuntoero-rivillä olevasta määrästä kohdistui muuntoero-sarakkeeseen ja osa kertyneisiin voittovaroihin. IAS 21.41:n mukaan omassa pääomassa on esitettävä muuntoerojen kertynyt määrä omana eränään. Jos yhtiö esittää muuntoerot taseessa ja oman pääoman erittelyssä sisältyen osittain muuntoeroihin ja osittain kertyneisiin muuntoeroihin, tulee kuitenkin antaa tieto yhteensä kertyneistä muuntoeroista. Joillekin yhtiöille ei ollut selvää muun laajan tuloksen eriin sisältyvän muuntoeron muutoksen ja omaan pääomaan sisältyvän kertyneen muuntoeron välinen ero.

Herkkyyssanalyyssitiedot ruplariskistä tärkeää sijoittajainformaatiota epävarmuuden vallitessa

IFRS 7:n *Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* kappaleen 40:n mukaan yhteisön on esitettävä herkkyyssanalyysi kustakin erityyppisestä markkinariskistä, jolle yhteisö on alttiina raportointikauden päättymispäivänä. Suurin osa selvityksen 20 yhtiöstä esitti rahoitusriskejä koskevissa liitetiedoissa herkkyyssanalyysin ruplan arvon muutosten vaikutuksesta transaktio- tai translaatoriskin osalta.

Herkkyyssanalyyssissä esitetyt tiedot eivät aina olleet helppoja ymmärtää eikä tulkintaa vaikutuksista ollut aina mahdollista tehdä. Finanssivalvonta kiinnittää yhtiöiden huomiota esitettävien herkkyyssanalyyssitietojen ymmärrettävyyteen. Se ei tämän selvityksen yhteydessä analysoinut herkkyyssanalyyssitietoja syvällisesti. Finanssivalvonta jatkaa valuuttariskiliitetietojen analysointia.

FIN-FSA Conference 2015

Finanssivalvonnan konferenssi, *4th FIN-FSA Conference on EU Regulation and Supervision – Financing Growth through Capital Markets*, pidettiin 9.6.2015.

Konferenssi käsitteli pääomamarkkinaunionin mahdollisuuksia tukea kasvun rahoittamista ja siellä kuultiin seuraavat esitykset:

- Anneli Tuominen, johtaja, Finanssivalvonta:
Welcome and opening remarks
- Erkki Liikanen, pääjohtaja, Suomen Pankki:
Monetary policy and its transmission to the economy
- Ari Hyytinen, taloustieteen professori, Jyväskylän yliopisto: *Financing of investment and firm growth*
- Olivier Guersent, apulaisjohtaja, Euroopan komissio
CMU – first stocktaking and way forward
- Steven Maijor, puheenjohtaja, Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA): *Accelerating the integration of European capital markets: an agenda for the CMU.*

Lisäksi konferenssin ohjelmassa oli paneelikeskustelu, *Panel discussion on the impact of CMU*, johon osallistuivat Eva Liljebloom, rehtori, Hanken Svenska handelshögskolan, Steven Maijor, Lauri Rosendahl, toimitusjohtaja, NASDAQ Helsinki, Tuomas Saarenheimo, alivaltiosihteeri, valtiovarainministeriö sekä Olivier Guersent.

Konferenssin webcast-tallenteet ovat saatavilla [Finanssivalvonnan verkkopalvelussa](#). Twitter-aihetunnisteet olivat [#FIN-FSAconference](#) ja [#capitalmarkets](#).

Lisätietoja antaa:

Markkina- ja menettelytapavalvonta, puhelin 010 831 5585.